

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра маркетингу, менеджменту та підприємництва

Робоча програма навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 07 Управління та адміністрування
(шифр і назва)

спеціальність 073 Менеджмент
(шифр і назва)

освітня програма Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності
(шифр і назва)

спеціалізація Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності
(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором
(обов'язкова / за вибором)

факультет Економічний

2020 / 2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна “26” червня 2020 року, протокол № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Носова О. В. – доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “20” червня 2020 року №15

Завідувач кафедри маркетингу, менеджменту та підприємництва
ХНУ імені В. Н. Каразіна

_____ (підпис)

Вікторія СВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

Протокол від “23” червня 2020 року № 10

Голова науково-методичної комісії економічного факультету ХНУ імені В. Н. Каразіна

_____ (підпис)

Вікторія СВТУШЕНКО
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Міжнародний бізнес” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки Перший рівень вищої освіти, бакалаври спеціальності (напряму) 073 Менеджмент спеціалізації – Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Формування у студентів знань щодо особливостей створення та розвитку сфери міжнародного бізнесу, аналітичних та практичних навичок, пов'язаних з реалізацією стратегій міжнародного бізнесу, а також дослідженням та прогнозуванням економічних пріоритетів його функціонування, як у світовому господарстві, так і в економіці України.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Ознайомлення з особливостями міжнародного рівня ведення бізнесу. Вивчення теорій міжнародної торгівлі, валютного регулювання, інвестування, міжнародної практики ведення бізнесу.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	-
Семестр	
6-й	-
Лекції	
30 год. (дистанційна)	-
Практичні, семінарські заняття	
30 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
60 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

знати:

- сутність, види, напрямки розвитку міжнародного бізнесу;
- стратегію і структуру міжнародного бізнесу;

- основні теоретичні і практичні підходи до управління персоналом, а також маркетингової, фінансової, науково-дослідницької діяльності у сфері міжнародного бізнесу;

вміти:

Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Демонструвати системне мислення при визначенні напрямів розвитку організації в зовнішньоекономічному середовищі, створенні та виведенні на зовнішньоекономічні ринки конкурентоздатних товарів та послуг.

Складова **інтегральної компетентності**: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в управлінській професійній діяльності на міжнародному рівні, із застосуванням теорій та методів міжнародної мікроекономіки та макроекономіки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов світового ринку.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 8. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

СК 10. Здатність підтримувати ділові контакти, вести ділову бесіду із закордонними партнерами, у тому числі й однією з іноземних мов або мов Європейського союзу.

СК 14. Здатність розробляти проекти та управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість.

СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади міжнародного бізнесу

Тема 1. Міжнародний бізнес, його сутність, розвиток і сучасні особливості.

Тема 2. Середовище формування міжнародного бізнесу.

Тема 3. Багатонаціональне підприємство як суб'єкт міжнародного бізнесу.

Тема 4. Міжнародний бізнес як об'єкт міжнародних економічних відносин.

Тема 5. Функції прямих закордонних інвестицій у міжнародному бізнесі.

Розділ 2. Діяльність підприємства в міжнародному бізнесі.

Тема 6. Особливості стратегій міжнародного бізнесу.

Тема 7. Вплив ТНК на національну економіку.

Тема 8. Стратегії діяльності ТНК на національному ринку.

Тема 9. Міжнародні стратегічні альянси

Тема 10. Особливості трудових відносин в міжнародному бізнесі.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин										
	денна форма (дистанційна)						заочна форма				
	усього	у тому числі					усього	у тому числі			
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.
Розділ 1.											
Разом за розділом 1	60	16	16			28	60	5			55
Розділ 2.											
Разом за розділом 2	60	16	16			28	60	5			55
Усього годин	120	32	32			56	120	10			110

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Міжнародний бізнес, його сутність, розвиток і сучасні особливості.	2
2	Середовище формування міжнародного бізнесу.	2
3	Багатонаціональне підприємство як суб'єкт міжнародного бізнесу.	2
4	Міжнародний бізнес як об'єкт міжнародних економічних відносин.	2
5	Функції прямих закордонних інвестицій у міжнародному бізнесі.	2
6	Особливості стратегій міжнародного бізнесу.	2
7	Вплив ТНК на національну економіку.	1
8	Стратегії діяльності ТНК на національному ринку.	1
9	Міжнародні стратегічні альянси	1
10	Особливості трудових відносин в міжнародному бізнесі.	1
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання навчального матеріалу (самостійне ознайомлення з допоміжною літературою за списком у робочій програмі дисципліни)	32
2	Виконання індивідуального завдання з навчальної дисципліни	24
	Разом	56

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) є складовою навчального процесу з дисципліни. Функціональний зміст ІНДЗ полягає в: систематизації й поглибленні теоретичних і практичних знань студентів із дисципліни та їх застосування при вирішенні конкретних управлінських ситуацій; розвитку навичок самостійної роботи студентів і оволодіння ними методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою ІНДЗ.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується самостійно при консультуванні з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Якість виконання ІНДЗ визначається наявністю наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості, системного аналізу проблемної ситуації та об'єкта дослідження, теоретичного узагальнення існуючих підходів до розв'язання проблемної ситуації та використання передової сучасної методології і науково-методичного інструментарію, наявності елементів творчості.

Практична значущість ІНДЗ полягає в можливості використання її результатів у практичній діяльності суб'єктів міжнародних відносин. Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем управління економічною діяльністю суб'єктів міжнародних відносин на основі реальних даних функціонування країн, регіонів, ТНК, підприємств та ін. Результати аналізу показників можуть бути наведені та застосовані повністю або частково на всіх рівнях управління при регулюванні сучасних міжнародних економічних відносин.

Системний аналіз об'єкта дослідження полягає в охопленні всього комплексу причинно-наслідкових зв'язків, що обумовлюють проблемну ситуацію, пов'язану з його поточним станом, та обґрунтуванні системних дій і рішень, спрямованих на виведення об'єкта дослідження на бажаний рівень його функціонування.

Застосування сучасної методології полягає у використанні адекватних об'єкту дослідження методів і підходів, які забезпечують ґрунтовний аналіз стану міжнародної економічної діяльності, її зовнішнього та внутрішнього середовищ та дозволяють визначити напрями і засоби розвитку системи управління міжнародною економікою, вдосконалити її

7. Методи контролю

Контроль рівня знань є невід'ємною складовою навчального процесу. Оцінювання знань студентів з дисципліни «Міжнародний бізнес» враховує всі види занять, передбачених навчальним планом. Перевірка знань та навичок студентів проводиться за допомогою поточного, проміжного й підсумкового контролю. Під час вивчення дисципліни «Міжнародний бізнес» застосовуються наступні методи оцінювання знань:

- поточний контроль здійснюється на практичних заняттях під час рішення задач, розв'язання практичних завдань та кейсів;
- проміжний контроль здійснюється під час усних відповідей студентів.
- підсумковий контроль здійснюється за допомогою проведення іспиту.

Результати складання екзамену оцінюються за шкалою балів, еквівалентною чотирибальній шкалі («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінка, еквівалентна «відмінно», виставляється, якщо студент виявив всебічно системні та глибокі знання, в повному обсязі твердо засвоїв весь програмний матеріал, вичерпно та послідовно дав відповіді на всі питання екзаменаційного білета, тісно пов'язує теорію з практикою, показує знання літератури, вміння самостійно аналізувати та тлумачити економічні норми та поняття і застосовувати їх при вирішенні завдань, правильно аргументує висновки, вміє самостійно узагальнювати матеріал і логічно його викладати, не допускаючи помилок.

Оцінка, еквівалентна «добре», виставляється, якщо студент твердо знає програмний матеріал, має навички аналізу та тлумачення економічних норм та понять, логічно відповідає на поставлені питання, не допускає суттєвих помилок.

Оцінка, еквівалентна «задовільно», виставляється, якщо студент засвоїв основний матеріал, але не знає окремих деталей, допускає неточні відповіді та формулювання понять, порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу, має прогалини в знаннях.

Оцінка, еквівалентна «незадовільно», виставляється, якщо студент не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє навичками застосування економічних норм, які забезпечували б вирішення професійних завдань.

Підсумкова оцінка виводиться за сумою балів, набраних студентом за роботу протягом семестру (з урахуванням самостійної роботи, поточного і проміжного контролю) та за результатами підсумкового контролю (екзамену), що дає змогу оцінити знання студентом усього курсу дисципліни

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1		Розділ 2		Контрольна робота, передбачена навчальним планом			ІНДЗ	Разом		
T1- T3	T4- T5	T6- T8	T8- T10	КР1	КР2	КР3				100
5	5	5	5	10	10	10	10	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література

Основна література

1. Літовченко Б.В. / Б.В. Літовченко. Гуманізація менеджменту у глобальному середовищі: монографія. – Дніпро: Ліра, 2017. – 268 с.
2. Безрукова Н.В. Навчальний посібник «Міжнародний менеджмент» / Н.В. Безрукова, В.А. Свічкарь. – Полтава: ПолтНТУ, 2018. – 124 с.
3. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / [Ю. Г. Козак, В. В. Ковалевський, Н. С. Логвінова та ін.]; За редакцією Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, І. В. Ліганенко: – [2-ге вид.]– К.: Центр учбової літератури, 2009. – 356 с.
4. Рахман М. С. Міжнародний бізнес: навчально-методичний посібник для студентів за напрямками підготовки 075 – «Маркетинг», 073 – «Менеджмент» (спеціалізація – «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності») / М. С. Рахман, Д. В. Мангушев. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 174 с.
5. Управління міжнародним бізнесом: конспект лекцій / Н.Г. Ушакова, К.Ю.Величко, О.І.Печенка. – Харків: Видавництво «Форт», 2016. – 126с.

Додаткова література

1. Закон України «Про єдиний митний тариф» від 05.02.1992 № 2097-ХІІ.
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29.
3. Закон України «Про іноземні інвестиції» // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 36.
4. Закон України «Про митну справу в Україні» від 25.06.1991 № 1262-ХІІ.
5. Закон України «Про промислово-фінансові групи в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 23. – С. 301-306.
6. Закон України «Про регулювання товарообмінних операцій в галузі зовнішньоекономічної діяльності» від 23.01.1995 № 351-ХІV.
7. Закон України «Про режим іноземного інвестування» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19.
8. Філіпенко А. С. Міжнародні відносини : теорія / А. С. Філіпенко. – К. : Либідь, 2008. – 408 с.
9. Фолішин С. В. Міжнародна економіка: підручник / С. В. Фолішин, А. П. Румянцев, С. А. Циганов. – Львів: Новий світ, 2011. – 446 с.
10. Циганкова Т. М. Міжнародна торгівля: навч. посібник / Т. М. Циганкова, Л. П. Петрашко, Т. В. Кальченко. – К.: КНЕУ, 2001. – 448 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Інформаційні та звітні дані акціонерних товариств, представлені на сайті Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (<https://smida.gov.ua/>).
2. Інформаційні та аналітичні матеріали Кабінету Міністрів України (<https://www.kmu.gov.ua/>)
3. Інформаційні та аналітичні матеріали Європейської бізнес асоціації (<https://eba.com.ua/>).

4. Ресурси Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua).
5. Навчальні посібники, довідники бібліотеки ДВНЗ "НГУ".
6. Податковий кодекс України, інші нормативні документи сайту Верховної ради України (<http://rada.gov.ua/>).
7. Матеріали Державної служби статистики України (www.ukrstat.gov.ua), в тому числі його регіональних відділень.
8. Матеріали Статистичної служби Європейського союзу (<http://ec.europa.eu/eurostat>).
9. Інформаційні та аналітичні матеріали Світового банку в Україні (<http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>)
10. Матеріали Міжнародного валютного фонду (<http://www.imf.org/extern>)